

EUROPAPARLAMENTET

1999

2004

Plenarhandling

SLUTLIG VERSION
A5-0102/2004

24 februari 2004

BETÄNKANDE

om situationen för kvinnor från minoritetsgrupper i EU
(2003/2109(INI))

Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhetsfrågor

Föredragande: Elena Valenciano Martínez-Orozco

INNEHÅLL

	Sida
PROTOKOLLSIDA	4
FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION	5
MOTIVERING	13

PROTOKOLLSIDA

Vid plenarsammanträdet den 3 juli 2003 tillkännagav talmannen att utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhetsfrågor i enlighet med artikel 163 i arbetsordningen hade beviljats tillstånd att utarbeta ett initiativbetänkande om situationen för kvinnor från minoritetsgrupper i EU.

Vid utskottssammanträdet den 11 juni 2003 hade utskottet utsett Elena Valenciano Martínez-Orozco till föredragande.

Vid utskottssammanträdena den 20 januari och 18 februari 2004 behandlade utskottet förslaget till betänkande.

Vid det sistnämnda sammanträdet godkände utskottet förslaget till resolution med 8 röster för och 2 nedlagda röster.

Följande ledamöter var närvarande vid omröstningen: Anna Karamanou (ordförande), Olga Zrihen Zaari (vice ordförande), Elena Valenciano Martínez-Orozco (föredragande), Regina Bastos, Lone Dybkjær, Marie-Hélène Gillig (suppleant för Christa Prets), Lissy Gröner, Mary Honeyball, Thomas Mann och Anne E.M. Van Lancker (suppleant för Joke Swiebel).

Betänkandet ingavs den 24 februari 2004.

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS RESOLUTION

om situationen för kvinnor från minoritetsgrupper i EU (2003/2109(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av EG-fördraget, särskilt artikel 2, artikel 3.2, artiklarna 6 och 13 samt artikel 141.4,
- med beaktande av den allmänna förklaringen om mänskliga rättigheter, FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, Internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, FN:s konvention om ekonomiska sociala och kulturella rättigheter samt den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, genom vilka erkänns att personers lika rätt inför lagen och skydd mot diskriminering utgör en allmän rättighet och som har undertecknats av samtliga medlemsstater,
- med beaktande av FN:s konvention (från 1979) om avskaffande av all slags av diskriminering av kvinnor (CEDAW) samt deklARATIONEN och handlingsprogrammet från Peking 1995 genom vilka genusperspektivet i samband med etnisk diskriminering erkänns,
- med beaktande av Internationella arbetsorganisationens konvention nr 111 genom vilken förbud införs mot diskriminering vid anställning och yrkesutövning,
- med beaktande av artikel 21 och artikel 26 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna¹,
- med beaktande av rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung²,
- med beaktande av rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling³,
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets beslut nr 293/2000/EG av den 24 januari 2000 om att anta ett program för gemenskapens insatser (Daphne-programmet) (2000–2003) för förebyggande åtgärder i kampen mot våld mot barn, ungdomar och kvinnor⁴,
- med beaktande av meddelandet från kommissionen av den 14 april 2000 till medlemsstaterna om riktlinjer för gemenskapsinitiativet Equal om gränsöverskridande

¹ EGT C 364, 18.12.2000, s. 1.

² EGT L 180, 19.7.2000, s. 22.

³ EGT L 303, 2.12.2000, s. 16.

⁴ EGT L 34, 9.2.2000, s. 1.

samarbete för att främja nya metoder i kampen mot alla former av diskriminering och olika behandling på arbetsmarknaden¹,

- med beaktande av rådets beslut nr 2000/750/EG av den 27 november 2000 om inrättande av gemenskapens handlingsprogram mot diskriminering (2001-2006)²,
- med beaktande av rådets beslut nr 2001/51/EG av den 20 december 2000 om inrättande av gemenskapens handlingsprogram avseende gemenskapens strategi för jämställdhet (2001-2005)³,
- med beaktande av kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén av den 10 oktober 2001 – Utkast till gemensam rapport om social integration (KOM(2001) 565),
- med beaktande av rådets beslut av den 3 december 2001 om Europeiska handikappåret 2003⁴,
- med beaktande av Europaparlamentets och rådets beslut nr 50/2002/EG av den 7 december 2001 om inrättande av ett program för gemenskapsåtgärder som skall uppmuntra medlemsstaterna att samarbeta för att motverka social utslagning⁵,
- med beaktande av meddelandet från kommissionen av den 24 januari 2003 – På väg mot en rättsligt bindande FN-konvention för att främja och skydda funktionshindrades rättigheter och värdighet (KOM (2003) 16),
- med beaktande av rådets resolution av den 6 februari 2003 om social integration genom social dialog och partnerskap⁶,
- med beaktande av rådets resolution av den 15 juli 2003 om främjande av sysselsättning och social integration för personer med funktionshinder⁷,
- med beaktande av meddelandet från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén av den 30 oktober 2003 – Lika möjligheter för personer med funktionshinder: En europeisk handlingsplan (KOM(2003) 650),
- med beaktande av rådets slutsatser av den 1–2 december 2003 om främjande av lika möjligheter för personer med funktionshinder,
- med beaktande av rekommendationerna från Europarådets arbetsgrupp om diskriminering av funktionshindrade kvinnor,

¹ EGT C 127, 5.5.2000, s. 2.

² EGT L 303, 2.12.2000, s. 23.

³ EGT L 17, 19.1.2001, s. 22.

⁴ EGT L 335, 19.12.2001, s. 15.

⁵ EGT L 10, 12.1.2002, s. 1.

⁶ EUT C 39, 18.2.2003, s. 1.

⁷ EUT C 175, 24.7.2003, s. 1.

- med beaktande av artikel 163 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet av utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhetsfrågor (A5-0102/2004), och av följande skäl:
 - A. I enlighet med artikel 6 i EG-fördraget, grundas EU på principerna om frihet, demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt rättsstaten. Dessa principer bör omfatta respekt för mångfalden av befolkningar inom EU med avseende på kultur, språk och etniskt ursprung samt respekt för och beaktande av alla folkgruppers och minoriteters intressen och angelägenheter.
 - B. Genom EU:s lagstiftning förbjuds diskriminering grundad på ras och etniskt ursprung på områdena för sysselsättning, utbildning, yrkesutbildning, socialvård, social trygghet, hälsovård, sociala förmåner, tillgång till varor och tjänster samt tillhandahållande av varor och tjänster.
 - C. Köpenhamnskriterierna för kandidatländernas anslutning till EU hänvisar också särskilt till skyddet av minoriteter.
 - D. I enlighet med artikel 3.2 i EG-fördraget, strävar gemenskapen efter att undanröja ojämlikhet och främja jämställdhet, särskilt på grund av att kvinnor ofta är offer för olika diskrimineringar.
 - E. Icke-statliga organisationer för kvinnor och dessa organisationers nätverk bidrar i hög grad till att skydda kvinnors rättigheter och bekämpa diskriminering av kvinnor.
 - F. Genom EU:s lagstiftning förbjuds diskriminering grundad på funktionshinder på områdena för sysselsättning och yrkesutövning.
 - G. I förhållande till funktionshindrade män diskrimineras funktionshindrade kvinnor på samma sätt som kvinnor i allmänhet diskrimineras i förhållande till män. De diskrimineras också jämfört med icke-funktionshindrade kvinnor. De har dessutom funktionshindrets alla nackdelar som för övrigt varierar beroende på funktionshindrets art och omfattning.
 - H. Det är av största vikt att genomföra politik för att hjälpa funktionshindrade kvinnor att leva oberoende, om möjligt försörja sig genom arbete, välja sitt privat-, yrkes- och familjeliv, få tillträde till utbildning och sysselsättning samt till offentliga och privata lokaler och låta samhället i sin helhet gynnas av deras erfarenhet, kapacitet och förmåga. Politik för personer med funktionshinder bör utarbetas, antas och utvärderas så att likabehandling av kvinnor med funktionshinder säkerställs.
 - I. De viktigaste områdena för att förbättra de funktionshindrade kvinnornas ställning är framför allt främjande av utbildning och yrkesutbildning, sysselsättning, socialpolitik, deltagande i beslutsfattandet, delaktighet och integration i samhällslivet och kulturlivet, rätt till sexualitet, hälsa och moderskap, rätt att bilda familj, skydd mot våld och sexuella övergrepp, främjande av självrespekt, främjande av nätverk och organisationer för funktionshindrade kvinnor och deras deltagande i beslutsfattandet samt förbättring av bilden av funktionshindrade kvinnor i medierna.

- J. Migrerande kvinnor utgör i genomsnitt 50 procent av invandrarbefolkningen i EU och deras ekonomiska bidrag är avgörande för familjernas överlevnad och för ursprungslandets ekonomiska stabilitet. Dessa kvinnor får mycket ofta utstå dubbla eller mångsidiga former av diskriminering i egenskap av kvinnor i samfundet och på grund av etniskt ursprung.
- K. Rasism, främlingsfientlighet och diskriminering som migrerande kvinnor utsätts för är gemensamma företeelser inom EU i sin helhet. Dessa företeelser främjar fattigdom och social utslagning och leder följaktligen till svårigheter att få tillgång till samhällets resurser och grundläggande tjänster såsom hälsovård, bostäder, socialbidrag, socialvård, tillträde till arbetsmarknad, utbildning, yrkesutbildning, karriär, lönegrader och social trygghet.
- L. Migrerande kvinnor är särskilt utsatta för fattigdom och social utslagning på grund av låg utbildningsnivå samt kulturella och språkliga olikheter. De faller ofta offer för människohandel och andra former av våld såsom misshandel i hemmet, prostitution, tvångsäktenskap och könsstympning.
- M. Kvinnor som har förenats med maken genom politiken för familjeåterförening saknar individuella rättigheter och är beroende av makens rättsstatus. Dessa kvinnor hotas av utvisning vid skilsmässa eller efter makens bortgång och är ofta oförmögna att anmäla eventuellt våld som de utsätts för.
- N. Efter EU:s utvidgning och framför allt efter anslutningen av de fem länder, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Bulgarien och Rumänien, som har de mest omfattande samfunden av romer, kommer romerna att bli EU:s största etniska minoritet och i och med det kommer romernas fattigdom, utslagning och ekonomiska, sociala och politiska diskriminering att bli en utmaning och en viktig angelägenhet för EU.
- O. Romska kvinnor utsätts för olika former av diskriminering, det vill säga de diskrimineras och marginaliseras i samhället på grund av sin status som etnisk minoritet och förtrycks inom sitt eget samfund på grund av sitt kön. Denna situation gör att dessa kvinnor samtidigt utsätts för rasism, könsdiskriminering, fattigdom, utslagning och brott mot sina mänskliga rättigheter, vilket tar sig uttryck i begränsad trolig livslängd, höga dödstal, analfabetism på grund av begränsat tillträde till utbildning, ihållande sexuella fördomar, begränsat tillträde till reproduktiv hälsovård och sexuell hälsa, alltför tidiga moderskap och/eller tvångsäktenskap, kvinnorov, kvinnohandel, tvångsprostitution, sexuella övergrepp och misshandel i hemmet, icke-deltagande på arbetsmarknaden samt icke-deltagande i beslutsfattandet inom sitt samfund.

Kvinnor med funktionshinder

1. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att främja funktionshindrade kvinnors grundläggande fri- och rättigheter och framför allt säkerställa att rådets direktiv 2000/78/EG om inrättande av en allmän ram för likabehandling så snart som möjligt införlivas och genomförs.
2. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och medlemsstaterna att ta hänsyn till funktionshindrade kvinnors intressen och behov i gemenskapens relevanta politik,

program och initiativ, som Europeiska sociala fonden, Equal-initiativet, lagstiftning och handlingsprogram om diskriminering, handlingsprogrammet för jämställdhet, kampen mot social utslagning, programmen för hälsa och kultur, Daphne-programmet, initiativ på områdena för informationsområdet, forskning, etc.

3. Europaparlamentet gläder sig åt kommissionens handlingsplan (2004–2010) för personer med funktionshinder och uppmanar kommissionen att vid utarbetandet av de prioriterade åtgärderna i planen och vid genomförandet beakta genusperspektivet. Parlamentet betonar nödvändigheten att i detta avseende införliva uppgifter om funktionshindrade kvinnors situation i samband med de framtida förbindelserna med kommissionen och uppgifter om funktionshindrade personers situation i ett utvidgat Europa.
4. Europaparlamentet begär att EU och medlemsstaterna tar fram statistiska uppgifter, uppdelade efter kön, om de funktionshindrade personernas situation och att de inleder undersökningar om kvinnor med funktionshinder.
5. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att främja funktionshindrade kvinnors tillträde till utbildning, yrkesutbildning och sysselsättning i en vanlig miljö för att ge dem möjlighet att verkligen integreras i samhället och utveckla sitt oberoende, självförtroende och förmåga att klara sig själva, i syfte att undvika de negativa effekterna av överdrivet skydd.
6. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att främja funktionshindrade kvinnors återanpassning till arbetslivet, både vad gäller utbudet av yrkesutbildningar och möjligheten att förena yrkesutbildning och familjeansvar, till exempel platsen för yrkesutbildningen, omvårdnad av hemmavarande personer, flexibla tider, deltid, anläggnings- och transportinfrastrukturer, personlig assistent eller kontakt med familjen. Parlamentet uppmanar arbetsmarknadens parter att främja lika möjligheter och tillträde till sysselsättning och yrkesutbildning för funktionshindrade kvinnor, inbegripet migrerande kvinnor, genom åtgärder och kollektivavtal.
7. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att på nationell, regional och lokal nivå uppmanar att nätverk och grupper för ömsesidig hjälp för funktionshindrade kvinnor upprättas i syfte att särskilt förbättra funktionshindrade kvinnors uttrycksmöjligheter och deltagande i det sociala och politiska livet samt ställa lokaler, ekonomiska medel, transportmedel samt medel för omvårdnad av barn och andra hemmavarande personer till deras förfogande.
8. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att vidta åtgärder för att öka funktionshindrade kvinnors deltagande i det politiska livet och i processerna för beslutsfattande.
9. Europaparlamentet uppmanar samtliga berörda aktörer, inbegripet medierna, att ta initiativ för att ändra attityder och beteenden gentemot kvinnor med funktionshinder genom att låta dem delta i utarbetandet och genomförandet av dessa initiativ.
10. Europaparlamentet uppmanar medlemsstaterna att vidta kraftfulla åtgärder mot alla former av våld gentemot funktionshindrade flickor och kvinnor, särskilt när de är intagna vid en institution och att inleda särskilda undersökningar om våld mot funktionshindrade kvinnor

för att fastställa våldets ursprung och omfattning och bättre fastställa vilka åtgärder som skall vidtas.

Migrerande kvinnor

11. Europaparlamentet gläder sig åt att lagstiftning och ett handlingsprogram för bekämpning av diskriminering antagits, men uppmärksammar att jämställdhetsperspektivet inte har införlivats i dessa åtgärder. Parlamentet begär att jämställdhetsperspektivet, med anledning av den stora förekomsten av könsdiskriminering, skall införlivas i politik, program och åtgärder för att bekämpa rasism, diskriminering och social utslagning.
12. Europaparlamentet ber medlemsstaterna och kommissionen att göra allt för att säkerställa en effektiv tillämpning av FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor och dess tilläggsprotokoll samt Internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering.
13. Europaparlamentet anser att den underliggande spänningen i EU:s allt mer multietniska och multikulturella samhällen är förbunden med arbetsmarknadens delning och kulturernas samexistens, och att denna situation som genererar rasism och rasdiskriminering i synnerhet rör kvinnorna på grund av kön och etnisk tillhörighet vilket främjar social utslagning, osäker rättsstatus, våld i olika former, svårighet att få tillträde till arbetsmarknaden, undervärdering av deras bidrag till mottagarlandet och ihållande stereotypa åsikter enligt vilka migrerande kvinnor utgör en foglig, flexibel och billig arbetskraft.
14. Europaparlamentet ber medlemsstaterna att med kommissionens stöd utarbeta en strategi med åtgärder för att främja de migrerande kvinnornas integration i mottagarlandet genom att
 - anordna kurser i mottagarlandets språk och allmänna kultur till överkomliga priser,
 - inrätta centraler för hälsovård, rättshjälp och förberedande yrkesutbildning inför arbetsökning samt tillflyktscentra för kvinnor som misshandlas i hemmet,
 - upprätta centrum för stöd vid uppfostran av barnen,
 - inrätta barnomsorg av god kvalitet och till rimliga priser,
 - göra personalen i offentliga myndigheter medveten om kulturell mångfald och jämställdhetsperspektivet,
 - främja informationsåtgärder för antirasistiska ändamål och åtgärder för ömsesidig kulturell dialog på utbildningsområdet,
 - främja kampanjer för att informera migrerande befolkningar om vikten av utbildning av kvinnor och flickor,
 - migrerande kvinnor deltar i det politiska livet och i processerna för beslutsfattande,
 - och främja utarbetandet av undersökningar, forskning och statistik, uppdelat efter kön.

15. Europaparlamentet rekommenderar medlemsstaterna och gemenskapens organ att ta särskild hänsyn till de muslimska kvinnornas situation i EU och att vidta åtgärder i syfte att skydda dessa kvinnor mot brott mot de mänskliga rättigheterna i de religiösa samfundet och mot tillvägagångssätt som sätter hinder för kvinnors utbildning, yrkesutbildning, sysselsättning, karriär och framför allt integration i mottagarlandet. Parlamentet begär att åtgärder vidtas för att bekämpa kvinnlig könsstympning och tvångsäktenskap samt för att erkänna att dessa förföljelser är legitima motiv för asylrätt.
16. Europaparlamentet anser att migranter, även kvinnor, som är innehavare av ett långsiktigt uppehållstillstånd i en medlemsstat skall ha fullständigt medborgarskap ur politisk, administrativ, rättslig, ekonomisk och social synvinkel vilket är det enda riktiga sättet att bekämpa alla former av diskriminering och genomföra ett integrationssamhälle.

Romska kvinnor

17. Europaparlamentet gläder sig åt EU:s aktiva stöd till ansträngningarna av offentliga myndigheter, icke-statliga organisationer och övriga aktörer som verkar för att förbättra de romska folkgruppernas integrationsgrad och de romska kvinnornas situation i medlemsstaterna, anslutningsländerna och kandidatländerna genom politik, program och projekt avsedda för att bekämpa diskriminering, fattigdom och social utslagning.
18. Europaparlamentet uppmärksammar dock kommissionen och de berörda regeringarna på behovet att säkerställa att a) den genomförda politiken tillämpas effektivt på gemenskapsnivå och på nationell nivå så att en förbättring kan ske av de romska kvinnornas ekonomiska, sociala och politiska situation, deras deltagande i processerna för beslutsfattande och skyddet för deras mänskliga rättigheter, b) problematiken rörande de romska folkgrupperna i allmänhet, och likabehandling av samt lika möjligheter för de romska kvinnorna i synnerhet, införlivas i relevant politik och relevanta program förbundna med politiken för sysselsättning och social integration, Europeiska sociala fonden, Equal-initiativet, program för utbildning och yrkesutbildning, Daphne-programmet samt lagstiftningen och handlingsprogrammet mot diskriminering, c) samråd sker med romska kvinnor vid utarbetandet av samtliga program och projekt som kan påverka dem och positiva åtgärder gentemot dem vidtas.
19. Europaparlamentet anser att avsaknaden av tillräckliga uppgifter och statistik i medlemsstaterna och i anslutnings- och kandidatländerna gör det svårt att förstå omfattningen av diskrimineringen gentemot romer, särskilt gentemot de romska kvinnorna, och att detta förhindrar utarbetandet av effektiv politik och utvärdering av effekterna av den redan genomförda politiken.
20. Europaparlamentet ber de berörda regeringarna att vidta åtgärder i syfte att förbättra skyddet för de romska kvinnornas reproduktiva och sexuella hälsa, förebygga och avskaffa tvångssteriliseringar samt främja familjeplanering, alternativa åtgärder för tidiga äktenskap och sexualundervisning.

o

o o

21. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen, samt till regeringarna i medlemsstaterna, anslutningsländerna och kandidatländerna.

MOTIVERING

Rätten till likhet inför lagen och att varje person skall skyddas mot diskriminering utgör en allmän rättighet¹. I tillämpningen av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung föresätter sig gemenskapen i enlighet med artikel 3.2 i Amsterdamfördraget, att främja likhet mellan män och kvinnor. Undanröjandet av ojämlikhet integreras dessutom i samtliga politikområden (*mainstreaming* artikel 3.2, 3.6 och 3.13) och artikel 13 förbjuder all diskriminering på grund av kön. Integrationen av genusperspektivet i samtliga politikområden är ett grundinstrument för att uppnå jämställdhet.

Gemenskapen har också behörighet att lagstifta och vidta åtgärder i allt som rör likabehandling i arbetslivet (artiklarna 137 och 141.4). Den sammantagna tolkningen av alla dessa artiklar ger gemenskapernas institutioner en ny klar uppgift för att bekämpa all könsdiskriminering, och lägger en grund till en jämställdhetsstrategi, hela tiden inom ramen för de begränsningar som fördraget ger gemenskapen i artikel 13.

Förbudet mot diskriminering hindrar inte att man bibehåller eller antar åtgärder som innebär konkreta fördelar till förmån för det minst representerade könet² (positiva åtgärder) inrättade för att förebygga eller kompensera de nackdelar en grupp människor drabbas av på grund av kön, ras eller etniskt ursprung³.

I nästan alla samhällen utsätts kvinnor för allvarlig diskriminering på grund av kön, vilket med all säkerhet ger dem en sämre position i förhållande till männen i samma samhälle. Till denna könsdiskriminering kan läggas annan diskriminering på grund av fattigdom och sjukdom, samt etnisk, kulturell eller religiös tillhörighet. I dessa fall utsätts kvinnorna för dubbel diskriminering, vilket lätt leder till social utslagning.

Detta betänkande tar upp fallet med tre konkreta minoriteter, som hade kunnat vara några andra, vilka har stor betydelse på grund av antalet kvinnor som utgör dem och på grund av den tystnad som brukar omge den hårda verklighet de lever i.

KVINNOR MED FUNKTIONSHINDER

I Europeiska unionen finns 44,6 miljoner funktionshindrade personer, det vill säga 15,7 procent av de europeiska medborgarna⁴ – en andel som kommer att öka till 25 procent när Europeiska unionen utvidgas 2004.

Man uppskattar att de funktionshindrade kvinnorna utgör 51 procent av den totala andelen funktionshindrade personer i befolkningen. Det finns dock grund för att tro att procentandelen kan bli större (53 procent som ökar till 58 procent 2015)⁵.

¹ Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, Förenta nationernas konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, konventionen om avskaffande av rasdiskriminering, FN:s konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter och om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, Europarådets konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, vilka har skrivits under av alla medlemsstater.

² Artikel II-23, Jämställdhet mellan kvinnor och män i utkastet till fördrag om upprättande av en konstitution för Europa.

³ Rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung.

⁴ Anställning av funktionshindrade personer i Europa 2002, befolkning och sociala förhållanden, tema 3, 26/2003.

⁵ "Women-Disabled Women", Lydia La Rivière.

Den diskriminering som kvinnor i allmänhet utsätts för gäller i ännu högre grad kvinnor med funktionshinder. De olika former av diskriminering som dessa kvinnor utsätts för visar sig framför allt i tillgången till utbildning, vidareutbildning och sysselsättning samt hälsovård. Kvinnorna är dessutom i högre grad utsatta för övergrepp och könsrelaterat våld.

Medan 55 procent av kvinnor utan funktionshinder arbetar har endast 25 procent av de funktionshindrade kvinnorna en anställning. Det brukar vara anställningar av lägre status, mindre betalda och med färre fördelar än de som män med funktionshinder har. Problemet är att det inte finns någon yrkesinriktning som motsvarar de funktionshindrade kvinnornas specifika behov.

Fördelningen inom socialpolitiken är inte neutral i könsrelaterade frågor. Kvinnorna är mer bidragsberoende än männen, har en osäkrare framtid och ses slentrianmässigt som en börda.

Kvinnor med funktionshinder tillerkänns inte en fullständig besittning av sin sexualitet. Bristen på information i allmänhet och bristen på särskild information från hälsovårdspersonalen försvårar för dessa kvinnor att verkligen kunna utnyttja sina sexuella rättigheter och fortplantningsrättigheter och få en exakt information som inte underförstått innehåller avrådan i viktiga beslut som moderskap.

Ungefär 80 procent av de funktionshindrade kvinnorna utsätts för våld och löper fyra gånger större risk än andra kvinnor att utsättas för sexuellt våld. Medan kvinnor utan funktionshinder i de flesta fall utsätts för våld från deras partner eller före detta partner, utsätts funktionshindrade kvinnor, varav 85 procent bor på institutioner,¹ för våld från människor i deras omgivning, såsom sjukvårdspersonal, servicepersonal eller vårdpersonal.

Våldet är inte enbart en ofta förekommande verklighet för funktionshindrade kvinnor, utan ofta är det själva orsaken till funktionshindret. På internationell nivå uppskattar man att våld i hemmet är den främsta orsaken till dödsfall och funktionshinder, i högre grad än cancer, trafikolyckor och till och med krig,² för kvinnor mellan 16 och 45 år.

Alla kvinnor, men framför allt kvinnor med funktionshinder, har svårigheter att få delta i beslutsfattande och i den politiska representationen. Det är svårare för kvinnor att delta och göra sig hörda. De är praktiskt taget socialt osynliggjorda och syns inte i massmedia annat än som offer med vissa undantag. Det är få kvinnor som ingår i ledningsorganen i sina egna organisationer.

Antalet skilsmässor i äktenskap med funktionshindrade barn uppgår nu till 60–67 procent³. Även antalet skilsmässor där kvinnan har en funktionsnedsättning är hög.

En fullständig integration, genomförandet av lika möjligheter för kvinnor och män och de funktionshindrades deltagande i ekonomin och kunskapssamhället är en angelägenhet för samhället i sin helhet. För att verkligen respektera de rättigheter som tillkommer denna

¹ "Women-Disabled Women", konferens av L. La Rivière.

² WHO (citerat i Europarådet, Våld i hemmet, Kommissionens rapport om lika möjligheter för kvinnor och män i Europeiska unionen, föredragande: Olga Keltosova), dokument 9525 av den 17 juli 2002.

³ "Women-Disabled Women", konferens av L. La Rivière.

omfattande grupp av funktionshindrade kvinnor, krävs ett mer kraftfullt åtagande från institutioner och medborgare.

MIGRERANDE KVINNOR

Migrerande kvinnor¹ har en nyckelfunktion i sina familjers integrationsprocess och löser i många fall de kulturella konflikter som invandrargrupper lider av i de samhällen som de kommer till. Deras del i migrationsströmmarna har en mycket positiv betydelse för ursprungsländernas ekonomi liksom för värdlandet. Kvinnors migration är en växande företeelse som emellertid inte beaktas i tillräcklig utsträckning i den europeiska invandringspolitiken.

De instrument som finns inom invandringspolitiken, såsom familjeåterförening, är inte neutrala ur ett genusperspektiv. Bristen på individuella rättigheter för invandrade kvinnor gör dem beroende av sina män, som anses vara familjens överhuvud, och detta försätter kvinnorna i en osäker situation vid en separation eller skilsmässa eller vid mannens bortgång, då de kan utvisas av myndigheterna. Dessutom ökar deras ekonomiska och rättsliga beroende liksom den sociala isoleringen de ofta lever i samt risken för att de utsätts för våld i hemmet, vilket gör dem mer sårbara.

Fattigdomen och den sociala osäkerheten är avgörande faktorer i de invandrade kvinnornas liv. De invandrade kvinnornas svårighet att få tillträde till arbetsmarknaden², beroende på kulturella och språkliga barriärer, bristande erkännande av deras arbets kvalifikationer, stereotypa synsätt, fördomar och rasism samt kränkning av deras rättigheter, gör att kvinnorna hamnar i underordnade nischer på arbetsmarknaden eller i den informella ekonomin och/eller gör dem beroende av mannen för att överleva. Många av dessa kvinnor stannar i hemmet och utför vård- och städssysslor, utan att ta sig ur förutbestämda kvinnoroller. De blir därmed socialt isolerade, saknar tillgång till grundläggande social service och marginaliseras i förhållande till de ökade sociala rörlighetsprocesserna vilka leder till en kedjereaktion av social utslagning.

Den ökade efterfrågan av hemarbetare har direkt samband med genusfrågor och påverkar behovet av invandrad arbetskraft. Bristen på effektiva åtgärder i politiken för att kunna förena familjelivet och yrkeslivet, den växande andelen kvinnor på arbetsmarknaden, förändringar i de europeiska familjestrukturerna eller den åldrade befolkningen leder till en större efterfrågan på kvinnlig arbetskraft för att täcka bristerna inom socialpolitiken. EU borde studera dessa ökade kvinnliga inslag i invandringen och agera på ett förebyggande sätt med tanke på de invandrade kvinnornas sårbarhet och särskilda behov.

¹ Åtminstone 50 miljoner kvinnor är internationella migranter. Enligt FN, och enligt allmänna uppgifter från år 1990, finns det 12 miljoner migrerande kvinnor i Europa. Sedan 1990 har denna siffra hela tiden ökat, även om det i dag inte finns några exakta och uppdaterade uppgifter.

² År 2000 var skillnaderna i sysselsättningsnivåerna påtagliga. Medan 68 procent av hemlandets kvinnor mellan 25 och 39 år inom EU hade anställningar, var nivån för icke-europeiska kvinnor 44 procent. Andelen arbetslösa bland de senaste var samtidigt 19 procent för kvinnor i en laglig situation i värdlandet. Motsvarande siffra för hemlandets kvinnor var 10 procent.

Stängningen av gränser och en begränsning av invandringen ökar de informella nätens roll och fördelarna för de maffianät som handlar med människor. När det gäller kvinnor som faller offer för sexuellt utnyttjande måste ett beviljande av tillfälliga uppehållstillstånd främjas.

Avregleringen av marknaden har lett till en ökad andel kvinnor bland de fattiga, begränsade livsalternativ och diskriminering av kvinnor inom ramen för invandringsprocessen, vilket samtidigt leder till att de utnyttjas ytterligare och utsätts för fler övergrepp. Det är viktigt att bekämpa våldet mot hemarbetande kvinnor, olagliga invandrare, kvinnor som har kommit in genom kvinnohandel och/eller kvinnor som riskerar att utsättas för könsstympning, påtvingade äktenskap och övergrepp som har sitt ursprung i rättssystem som står i motsättning till jämställdhet inom familjen. Det är således nödvändigt att införa möjligheten att välja den familjerätt som gäller i det land man bor framför den i ursprungslandet.

ROMSKA KVINNOR

Det finns mellan åtta och tio miljoner romer i Europa¹, även om de aktuella folkräkningssiffrorna inte är särskilt pålitliga på grund av den traditionella nomadiska karaktären som fortfarande utmärker detta folk. Siffrorna bör därför tas med försiktighet.

När det gäller romska kvinnor uppvisar folkräkningen ett liknande procentantal som för kvinnor i andra befolkningar, 51 procent.

Olika rapporter² pekar på den mängd problem dessa kvinnor möter utifrån ålder, civilstånd, religion och den rådande specifika kulturen i befolkningen, eller om de kommer från städer eller landsbygden.

Den romska befolkningen har höga födelsetal liksom hög ungdoms- och barndödlighet. Kvinnorna brukar gifta sig mycket unga och får sitt första barn tidigare än i andra befolkningar. Mäns och kvinnors förväntade livslängd är 13 respektive 17 år lägre än i den övriga befolkningen. Ett högt födelsetal kombinerat med en hög dödlighetsnivå har lett till att den romska befolkningen i huvudsak är ung – 80 procent är under 34 år medan 43 procent är under 14 år.

Den romska befolkningen präglas av en mycket stark patriarkalisk tradition där kvinnorna har färre rättigheter och fler skyldigheter än männen. Den kvinnliga underordningen omfattar nästan alla områden, både i det privata och det offentliga livet. Trots detta utmärks dessa kvinnor av initiativrikedom och handlingsförmåga, samt stor förmåga till kontakt med omvärlden.

De romska kvinnorna har i hög grad en mycket knapp ekonomisk situation och är ofta arbetslösa. Problem i samband med barnens och framför allt flickornas utbildning, samt analfabetism hos de vuxna försvårar tillträdet till arbetsmarknaden.

¹ De finns i nästan alla medlemsstater och i vissa central- och östeuropeiska länder utgör de mer än fem procent av befolkningen. De flesta, nämligen åtta miljoner, bor i Östeuropa medan de nära två miljoner övriga bor i Europeiska unionens medlemsstater. Rumänien är det land som har flest romer, nära tre miljoner, vilket utgör 9,15 procent av den totala befolkningen.

² The situation of roma/gypsy women in Europe, september 1999. Utformad av Nicoleta Bitu, Roma Centre for Social Intervention and Studies (Rromani CRISS), oberoende konsult om romska kvinnofrågor för Network Women Program inom Open Society Institute.

De romska kvinnorna har allvarliga svårigheter att få tillgång till information och hälsovård, till vilket kan läggas en viss diskriminerande inställning hos delar av vårdpersonalen. De flesta kvinnor i de romska folkgrupperna saknar grundläggande kunskaper om hälsa eller information om reproduktiv hälsa¹. Deras reproduktionsvanor blir ofta föremål för diskriminering från det icke-romska samhället.

Kvinnorna utsätts ofta för våld i hemmet och för sexuellt våld på grund av den hierarkiska och patriarkaliska strukturen i deras samhällen.

De romska kvinnorna befinner sig i en skärningspunkt mellan den traditionella och den moderna kulturen. Samtidigt som de konfronteras med sina familjers värderingar och det starka patriarkatet, utsätts de för rasistiska attityder från övriga samhället mot deras folkgrupp.

Förbättrade levnadsvillkor för kvinnorna, ökad utbildnings- och hälsonivå liksom tillgång till lika möjligheter skulle få mycket positiva effekter för deras familjer, och detta skulle främja möjligheterna till integrering utan diskriminering för hela den romska befolkningen.

¹ Bulletin Cara a Cara, augusti-september 2003. Spaniens familjeplaneringsfederation.